

9. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

10. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.

11. Wetboek van Strafrecht. 21.11.2022. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2022-10-01>

12. Про міжнародні договори України : закон України № 1906-IV від 29 червня 2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#n7>

Данилевський Андрій Олександрович,
завідувач кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1
Донецького державного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВИКРАДЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах широкомасштабної збройної агресії з боку Російської Федерації та запровадження в Україні воєнного стану особливого значення набуває кримінально-правовий захист права власності. Мільйони громадян України з початком активних бойових дій втратили все або більшу частину свого майна, змушені були змінити місце проживання, шукати притулку в інших областях та за кордоном. Перебуваючи в такому положенні вони залишаються критично вразливими у разі посягань на їхнє майно. Саме тому законодавець вжив відповідних змін до кримінального законодавства і доповнив деякі кримінальні правопорушення проти власності такою кваліфікуючою ознакою як вчинення в умовах воєнного або надзвичайного стану. Разом з тим, окремі категорії майна не отримали в цей період належного кримінально-правового захисту або такий захист є неоднорідним. Перш за все це стосується вогнепальної зброї.

Метою цієї роботи є дослідження особливості кримінальної відповідальності за викрадення вогнепальної зброї в період військового стану.

Перш за все необхідно зазначити, що на сьогоднішній день кримінальна відповідальність за викрадення вогнепальної зброї передбачена у різних статтях Особливої частини КК України. Так, викрадення гладкоствольної мисливської зброї кваліфікується за відповідними статтями Розділу VI «Кримінальні правопорушення проти власності», в той час як викрадення усіх інших категорій вогнепальної зброї – за статтею 262 КК України (якщо не брати до уваги викрадення зброї, вчинене спеціальним суб'єктом – військовослужбовцем, відповідальність за таке діяння передбачена у статті 410 КК України). Така диференціація на думку дослідників обумовлена спадковістю радянського кримінального законодавства а також тим, що на початку 20 століття гладкоствольна мисливська зброя знаходилася у вільному обігу [1]. Проте у

сучасних реаліях і гладкоствольна мисливська, і мисливська нарізна вогнепальна зброя вимагають практично однакового відповідного дозволу на придбання, носіння та зберігання такої зброї і відноситься до категорії майна, обіг якого обмежений. У своїх публікаціях ми неодноразово звертали увагу на штучність і недоцільність поділу відповідальності за незаконне поводження з вогнепальною зброєю (гладкоствольною та нарізною) відповідальністю у різних статтях та навіть галузях законодавства [2]. Така диференціація може призводити до неоднакового застосування у схожих ситуаціях кримінального законодавства, і як наслідок – до призначення несправедливого покарання. Розглянемо це на прикладі викрадення вогнепальної зброї у період військового стану.

Як уже зазначалося, Законом України від 03.03.2022 № 2117-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» статті 185–187, 189, 191 КК України були доповнені кваліфікуючою ознакою «в умовах воєнного або надзвичайного стану». У той же час, інші спеціальні норми, які передбачають відповідальність за незаконне заволодіння окремими категоріями майна (в тому числі стаття 262 КК України), такої кваліфікуючої ознаки не отримали.

Враховуючи викладене, у сучасних умовах виникає парадоксальна ситуація: якщо, наприклад, особа таємно викрала гладкоствольну мисливську рушницю, то за частиною 4 статті 185 КК України їй загрожує від 5 до 8 років позбавлення волі, а якщо такі ж дії вона вчиняє по відношенню до нарізного мисливського карабіну, посягання на який за логікою законодавця повинно тягти за собою більш суворе покарання, – лише від 3 до 7 років позбавлення волі. Ще більший розрив буде, якщо заволодіння зброєю було здійснено відкрито: від 7 до 10 років позбавлення волі в першому випадку і все ті ж від 3 до 7 років позбавлення волі – у другому.

На наш погляд, таке положення не відповідає принципу справедливості у кримінальному праві. Вочевидь, закріплюючи у статті 262 КК України кримінальну відповідальність за незаконне заволодіння вогнепальною зброєю, законодавець прагнув підкреслити підвищену суспільну небезпеку такого діяння порівняно із загальними нормами, які передбачають відповідальність за посягання на власність. У літературі зазначається, що основним безпосереднім об'єктом цього кримінального правопорушення є безпека невизначеного кола осіб від несанкціонованого доступу до зброї [3, с. 78]. Крім того, незаконне заволодіння вогнепальною зброєю створює «сприятливі умови» для вчинення більш тяжких злочинів, оскільки сама зброя несе потенційну загрозу життю і здоров'ю людей, незалежно від наявності або відсутності наміру застосовувати її за призначенням [4, с. 4]. І навпаки, позбавлення людини можливості реалізувати своє право власності по відношенню до зброї, не тільки порушує її право власності, але і порушує її право на захист за допомогою такої зброї. Особливої гостроти це питання набуває у період воєнного стану, коли питання володіння зброєю може бути не просто реалізацією свого конституційного права власності, а стає питанням виживання, можливістю дати збройну відсіч ворогові або правопорушникам.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за необхідне відмовитися від штучної диференціації відповідальності за незаконне заволодіння різними категоріями

вогнепальної зброї (гладкоствольної та нарізної) та узгодити санкції статей 185–187, 189, 191 та 262 КК України задля встановлення справедливого покарання за незаконне заволодіння вогнепальною зброєю.

Список використаних джерел

1. Комісаров М. Л., Пономарьова Т. І. До питання щодо «особливого» статусу гладкоствольної мисливської зброї, передбаченого ст. 263 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. 24. Т. 4. С. 30–32.

2. Данилевський А. О. Виконання Україною міжнародно-правових зобов'язань у сфері криміналізації незаконного поводження з вогнепальною зброєю в контексті реформування кримінального законодавства. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 3. С. 108–114.

3. Голубош В. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої (статті 262, 263, 263-1, 264 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 272 с.

4. Щербаковський М. Г., Андреев Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї : монографія. Харків, 2021. 192 с.

Денисенко Микола Миколайович,
докторант відділу аспірантури
і докторантури Національної академії
Служби безпеки України, кандидат
юридичних наук

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ефективна робота державного органу неможлива без забезпечення актуальною достовірною інформацією. Як будь-який цінний ресурс, інформація потребує захисту, у тому числі – кримінально-правового. В умовах воєнного стану значно зростає ймовірність настання тяжких та особливо тяжких наслідків від вчинених кримінальних правопорушень в інформаційній сфері, а також зростає активність іноземних держав, іноземних організацій щодо отримання військово-значущої інформації. Ці чинники обумовили необхідність змін у кримінальному законі. Зокрема, після початку збройної агресії проти України Верховною Радою було прийнято ряд змін до Кримінального кодексу України (далі – ККУ), що передбачають:

1) Розділ I Особливої частини згідно із Законом № 2108-IX від 03.03.2022 доповнено статтею 111-1 «Колабораційна діяльність», яка передбачає три склади злочину, основним або додатковим об'єктом яких є інформаційна безпека. Зокрема, це ч. 1 вказаної статті, яка криміналізує публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України та публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора; ч. 3, що встановлює покарання за здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти з метою сприяння збройної агресії проти України та ч. 6, яка, серед іншого, встановлює відповідальність за здійснення